

Kommissorium for projekt i CIP Foundation om langsigtet plan for samfundsinvesteringer

Summary

Investeringer er afgørende for Danmarks langsigtede økonomiske vækst og velstand, da de fremmer innovation, produktivitet og økonomisk udvikling. Selvom dansk økonomi står stærkt, og investeringerne har ligget på et fornuftigt niveau sammenlignet med andre lande, har produktivitetsvæksten været begrænset, fordi investeret kapital pr. arbejdstime ikke er steget siden 2010. Meget af væksten er derfor kommet fra øget beskæftigelse, hvilket ikke er holdbart med udsigt til færre i den arbejdsdygtige alder fremover. For at øge produktiviteten er det nødvendigt med flere investeringer, især i automatisering og digitalisering. Samtidig står Danmark overfor store og presserende investeringsbehov inden for forsvar, grøn omstilling og klimatilpasning, som kan fortrænge nødvendige investeringer i infrastruktur og vedligehold. Derfor er det vigtigt at skabe økonomisk plads og inddrage privat kapital for at opretholde og udbygge kapitalapparatet. CIP Foundations bestyrelse har derfor søsat projektet Investeringsplan 2050 for at analysere Danmarks samlede investeringsbehov, det økonomiske spillerum for investeringer og sikre et passende investeringsniveau i forhold til andre lande.

Baggrund

Investeringer er afgørende for økonomisk vækst, innovation og udvikling af kapitalapparatet. Et tilstrækkeligt investeringsniveau stimulerer aktivitet og øger fremtidige forbrugs- og produktionsmuligheder.

Det rejser spørgsmålet, om vi investerer nok i Danmark.

Dansk økonomi er stærk målt på alle væsentlige parametre, og vi er blandt de EU-lande med højest vækst. Fremgangen i dansk økonomi de sidste mange år kan blandt andet tilskrives, at vi gennem reformer har fået flere i beskæftigelse, og at vi har importeret en betydeligt mængde arbejdskraft udefra.

En del af væksten i dansk økonomi har siden 2010 også været drevet af vækst i investeringerne, og niveauet for investeringer i Danmark er ved første øjekast ikke væsensforskellig, når vi sammenligner os med andre sammenlignelige lande.

Produktiviteten er derimod kun vokset svagt. Det skyldes bl.a., at den samlede investerede kapital per arbejdet time i økonomien er nogenlunde det samme i dag som i 2010. Det betyder, at vi de sidste 15 år har øget vores produktion ved at øge beskæftigelsen, mens vi ikke har investeret i at gøre den gennemsnitlige medarbejder mere produktiv.

Den vækstmodel kan ikke fortsætte i en situation med et forventet fald i antallet af personer i den arbejdsdygtige alder. Derfor er det nødvendigt, at vi øger produktiviteten. Den mest effektive vej til det er at øge investeringerne, så kapitalen pr. beskæftiget øges. Det kan bl.a. ske ved, at vi investerer mere i automatisering og digitalisering, som kan frigive arbejdskraft i både offentlige og private virksomheder til nogle af de vigtige opgaver, der står foran os.

Det skal ske på et tidspunkt, hvor Danmark står over for en række akutte og sammenfaldende udfordringer geopolitisk og i forhold til klimaet, som kræver nye omfattende investeringer i forsvar, grøn omstilling og klimatilpasning. Disse investeringer skal alle igangsættes inden for de næste 10 år, hvis Danmark skal leve op til sine internationale forpligtelser, Klimaloven og undgå yderligere klimaskader.

Der er en risiko for, at disse tidsbestemte investeringer fortrænger andre investeringer i infrastruktur, digitalisering og udvikling af det offentlige og private kapitalapparat. Det kan blive et problem, fordi vi igennem en længere årrække ikke i tilstrækkeligt omfang har prioriteret at vedligeholde vores offentlige infrastruktur og bygninger, og at en stor del af vores eksisterende samfundsinfrastruktur nærmer sig sin tekniske levetid.

Det er derfor vigtigt, at der skabes plads i økonomien til at gennemføre dette ekstraordinære behov for investeringer i de kommende årtier.

Dansk økonomi er kernesund og det økonomiske råderum efterlader plads til samfundsinvesteringer af et betydeligt omfang. Alligevel er det vigtigt, at vi får mobiliseret privat kapital og bygger videre på de gode erfaringer med at etablere vigtig samfundsinfrastruktur i tæt samspil mellem den offentlige og private sektor.

På det grundlag har bestyrelsen i CIP Foundation besluttet at igangsætte et projekt med det formål at analysere Danmarks samlede investeringsbehov, det økonomiske spillerum for investeringer og sikre et passende investeringsniveau i forhold til andre lande.

Projektets formål og kerneleverancer

Projektet har til formål at undersøge det voksende behov for investeringer i det danske samfund og præsentere et forslag til en overordnet plan for Danmarks samfundsinvesteringer frem mod 2050. Der fokuseres på både offentlige og private investeringer, som vurderes at have væsentlig samfundsmæssig betydning.

Mere specifikt er formålet at vurdere, 1) om investeringsniveauet er tilstrækkeligt til at sikre de fremtidige produktions- og forbrugsmuligheder og dermed velstanden i samfundet, 2) hvilket spillerum, der er for at øge investeringsniveauet, uden at sætte den økonomiske holdbarhed over styr, 3) hvilket investeringsbehov, vi ser ind i og 4) hvordan investeringerne bedst organiseres og finansieres.

Ambitionen er

- At levere en langsigtet investeringsplan for Danmark, som giver et bud på, hvor meget Danmark skal investere frem mod 2050, hvis vi både vil styrke forsvaret, gennemføre den grønne omstilling, afbøde udfordringerne ved klimaforandringer, samt udbygge kapitalapparatet og øge produktiviteten, og gennemføre de nødvendige vedligeholdelser og reinvesteringer på vores eksisterende samfundsinfrastruktur.
- At godtgøre, at der er kapacitet i dansk økonomi til at løfte investeringsraten markant, uden at den økonomiske holdbarhed sættes over styr.
- Planen skal have fokus på hvordan investeringerne kan gennemføres ved at inddrage risikovillig privat kapital, samt belyse hvilke andre barrierer, som skal adresseres for at øge kapaciteten til at gennemfører investeringer.

Resultaterne af projektet præsenteres løbende gennem delrapporter og i en større slutrapport.

Projektet er planlagt til at løbe frem til anden halvdel af 2027. Projektet er opdelt i fire overordnede spor med følgende leverancer:

1. **Motivering af behov for investeringer:** Analyse af Danmarks nuværende investeringer i et historisk og internationalt perspektiv med henblik på at kortlægge Danmarks nuværende investeringsbillede.
2. De **makroøkonomiske rammer** for dansk økonomi frem mod 2050: Analyse af dansk økonomis kapacitet til at håndtere markant øgede investeringer de kommende årtier.
3. Analyse af **investeringsbehovet** frem mod 2050: Med henblik på at identificere hvilke større investeringer, der må forventes at skulle gennemføres i Danmark frem mod 2050. Der fokuseres på investeringer med stor samfundsrelevans, herunder investeringer inden for energi, forsyning, transport, digitalisering og offentligt byggeri generelt.
4. Analyse af **hvordan investeringerne kan gennemføres** inden for rammerne af dansk økonomi, herunder hvordan mobilisering af risikovillig privat kapital kan ske. Der ses desuden på andre barrierer for investeringer, herunder adgang til arbejdskraft, beslutnings- og godkendelsesprocessor.

Rammerne

Det er afgørende, at de **øgede investeringer gennemføres inden for rammerne af økonomiens kapacitetsgrænser**, herunder tilgængeligheden af arbejdskraft og kapital. I den forbindelse er det væsentligt at foretage sammenligninger med regeringens seneste mellemfristede fremskrivning. Analysen af økonomiens evne til at håndtere betydelige investeringsstigninger bør derfor baseres på det modelgrundlag, der ligger til grund for Finansministeriets seneste fremskrivning, hvor forventede udgifter til forsvar allerede er indregnet med en væsentlig stigning.

Det er ikke realistisk at kortlægge alle investeringsbehov. Fokus bør være på områder med store samfundsinteresser, hvor 1) behovet for investering vokser markant, 2) nye investeringer kan gavne samfundet væsentligt, og 3) manglende investering vil have betydelige negative følger.

Investeringsplanen skal fremstå realistisk og velbegrundet. Derfor skal der tages afsæt i en række konkrete investeringscases, som bruges til at analysere, hvordan investeringerne kan gennemføres. Herunder de mulige effekter på samfundsøkonomien, hvordan investeringen kan organiseres (privat, offentligt eller i partnerskaber), mulighederne for at rejse finansiering, og hvilke barrierer som måtte være til stede for at gennemføre investeringen. Finansieringsmodeller og arbejdsdeling mellem privat og offentlig kapital skal have et særligt fokus.

Verden er i konstant forandring, og vi oplever p.t., at forandringerne sker med en hastighed og styrke, som ikke er set tidligere. Det gælder de geopolitiske og økonomiske rammevilkår og de fysiske omgivelser, hvor klimaforandringer medfører et markant ændret risikobillede. Derfor skal projektet løbende **forholde sig til ændringer** i omverden og vilkår, som kan have betydning for projektets scope.

Organisering

CIP Foundation står for projektets gennemførelse. Rapporter og analyser leveres af CIP Foundations sekretariat og eksterne analyser.

Der er nedsat et Advisory Board til projektet. Boardet består af:

- **Formand**
 - Philipp Schröder, Professor ved Aarhus Universitet
- **Medlemmer**
 - Carsten Egeriis, CEO i Danske Bank
 - Henriette Halberg Thygesen, CEO i Terma
 - Jens Højgaard Christoffersen, CEO i COWI
 - Anne Skovbo, CEO i By og Havn
 - Bjarne Graven Larsen, CEO i Qblue Balanced
 - Klemens Hjartar, Senior Partner i McKinsey Denmark
 - Jesper Rangvid, professor ved Copenhagen Business School
- **Observatører**
 - Signe Krogstrup, direktør i Nationalbanken
 - Lars Haagen Pedersen, afdelingschef i Finansministeriet
- **Fra CIP Foundations bestyrelse deltager**
 - Torben Möger Pedersen
 - Anders Eldrup

Boardets rolle er at 1) rådgive om analyser, investeringsidéer og deres potentiale, 2) give faglig og strategisk sparring på analyser og anbefalinger, 3) understøtter projektets legitimitet gennem bred repræsentation og dialog, og 4) give feedback på investeringsplanen.

Advisory Boardets rolle er således alene rådgivende. Det er CIP Foundation, der er ansvarlig for arbejdet.

Tidsplan

Projektet forventes at løbe frem til og med anden halvdel af 2027. På grund af projektets lange løbetid vil der løbende blive offentliggjort delrapporter. Der udarbejdes til sidst en opsummerende slutrapport.

Projektet planlægges i 4 delvist overlappende spor, som forventes at kulminere på forskellige tidspunkter. Se tidsplanen nedenfor.

Roadmap for projektet

CIP foundation

